

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Hvad siger eleverne?

En spørgeskemaundersøgelse blandt elever om deres erfaringer med nødundervisning, hjemmeskole og fjernundervisning

Nordahl, Thomas; Hansen, Ole; Øyen Nordahl, Sigrid

Creative Commons License
CC BY-NC-ND 4.0

Publication date:
2020

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Nordahl, T., Hansen, O., & Øyen Nordahl, S. (2020). *Hvad siger eleverne? En spørgeskemaundersøgelse blandt elever om deres erfaringer med nødundervisning, hjemmeskole og fjernundervisning*. (1 udg.) Aalborg Universitetsforlag. FULM: Forskningsinformeret udvikling af læringsmiljøer

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Institut for Kultur og Læring,
Aalborg Universitet

Thomas Nordahl
Ole Hansen
Sigrid Øyen Nordahl

Hvad siger eleverne?

En spørgeskemaundersøgelse blandt elever om deres erfaringer
med nødundervisning, hjemmeskole og fjernundervisning

FULM:
Forskningsinformeret udvikling af læringsmiljøer
Aalborg Universitetsforlag

Institut for Kultur og Læring,
Aalborg Universitet

Thomas Nordahl
Ole Hansen
Sigrid Øyen Nordahl

Hvad siger eleverne?

En spørgeskemaundersøgelse blandt elever om deres erfaringer
med nødundervisning, hjemmeskole og fjernundervisning

FULM:
Forskningsinformeret udvikling af læringsmiljøer
Aalborg Universitetsforlag

Hvad siger eleverne? En spørgeskemaundersøgelse blandt elever om deres erfaringer med nødundervisning, hjemmeskole og fjernundervisning

©2020 Aalborg Universitetsforlag og forfatterne

Forfatterne:

Thomas Nordahl, Ole Hansen og Sigrid Øyen Nordahl

Statistiske analyser

Sigrid Øyen Nordahl

Oversættelse

Fie Sørbø

Korrektur og opsætning

Annemette Helligsø

Redigering af rapport

Ole Hansen

ISBN: 978-87-7210-318-1

ISSN: 2246-4395

© Aalborg Universitetsforlag, 2020

1. OA udgave

Udgivet af Aalborg Universitetsforlag | www.forlag.aau.dk

FAGFÆLLE
BEDØMT

Attribution-NonCommercial-NoDerivatives

Forord

I denne rapport præsenteres fund fra en spørgeskemaundersøgelse, der blev gennemført fra d. 20. – 28. maj blandt elever i tre danske kommuner. Undersøgelsen omhandler elevernes oplevelse af nødundervisningens fjernundervisning i hjemmeskole i forbindelse med nedlukning af skoler på grund af Covid-19 pandemien i foråret 2020.

Undersøgelsen blev gennemført med meget kort varsel i en tid, hvor skoleledere og lærere havde mere end nok at gøre med at forsøge at få startet undervisning op igen i den almindelige skole med klare begrænsninger pga. forholdsregler til værn mod Corona smitte.

Det ville ikke være muligt at gennemføre denne undersøgelse, hvis Holbæk kommune, Aalborg kommune og Holstebro kommune med skoleejerne, skolelederne og lærere velvillig og med stort engagement havde fundet tid til at løse de opgaver, der var helt nødvendige for at gennemførelsen skulle lykkes.

Vi skylder også forældre og elever stor tak for, at så mange elever faktisk svarede på alle spørgsmålene, som vi stillede om hjemmeskole og fjernundervisning.

Undersøgelsen blev også gennemført i samme tidsrum blandt 4000 elever i Norge. Rapportens fund vil blive diskuteret i efterfølgende kronik og artikler, hvor sammenligninger og forskelle i elevernes erfaringer mellem de to landes resultater af skolenedlukningen diskuteres.

Rapportens hovedforfatter er adjungeret professor ved Aalborg Universitet Thomas Nordahl, der til daglig er professor i pædagogik ved Høgskolen i Innlandet og centerleder af Senter for Praksisrettet Utdanningsforskning (SePU) ved Høgskolen i Innlandet.

Gennem mange år har der udviklet sig et tæt og bæredygtigt forsknings- og forbedringsarbejde mellem og Institut for Kultur og Læring ved Aalborg Universitet og SePU. Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, som her præsenteres, er et konkret eksempel på et sådant forskningssamarbejde

Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet
august 2020

Thomas Nordahl og Ole Hansen

Indhold

Forord.....	4
Kapitel 1: Baggrund.....	6
Teoretiske afgrænsninger.....	7
Kapitel 2: Udvalg og metode.....	9
Udvalg.....	9
Spørgeskema.....	10
Statistiske analyser.....	11
Fortolkning af resultater.....	11
Kapitel 3: Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen	13
Oplevelser og erfaringer med fjernundervisning.....	13
Sammenligning af elevernes erfaringer i almindelig skole og i nødundervisningens fjernundervisning.	17
En samlet vurdering.....	22
Litteraturliste	25
Tabelliste	27

Kapitel 1:

Baggrund

Den 11. marts 2020 blev det bestemt, at skolerne i Danmark skulle lukkes af hensyn til smitteværn. Eleverne har siden været i en ny, helt unik og ekstraordinær situation. Skoleledere og lærere tog hurtigt forskellige digitale løsninger i brug, og alle former for undervisning blev gennemført digitalt som fjernundervisning. For eleverne på mellemtrinnet og i udskolingen startede skolen i nogen grad op igen fra 11. maj, men fortsat med delvis fjernundervisning, lidt udeskole og inddelt i grupper på skolens arealer. Fra den 2. juni er der åbnet for almindelig skole igen med nogle begrænsende regler i forhold til smitteværn. Flere skoler melder også om, at de ikke vil være tilbage i normal skoledrift før efter sommerferien. Derfor vil en række elever i Danmark med sommerferien lige om hjørnet i praksis have 5 måneder uden normal hverdagsskole. Dansk grundskole har aldrig tidligere været lukket på denne måde, og vi ved kun lidt om, hvad en sådan skolelukning kan have haft af konsekvenser for eleverne.

I denne periode med fjernundervisning har der været få nationale pædagogiske retningslinjer om, hvordan fjernundervisning bør drives. Undervisningsministeriet har lagt stor vægt på, at der skal findes løsninger lokalt, og det er også tydeligt udtrykt, at de har tillid til, at forvaltningen, skoleledere og lærere kan klare dette på en forsvarlig og hensigtsmæssig pædagogisk måde. Knap så meget statslig styring og stor lokal frihed kan også have ført til store variationer i, hvordan nødundervisning og fjernundervisningen er blevet gennemført.

I perioden med fjernundervisning blev der også formidlet historier om enkelte elever som mestrede fjernundervisningen bedre end almindelig skole, og at de både arbejdede bedre og havde et godt læringsudbytte. Det er også formidlet, at skoleledere og lærere nu strakte sig langt for at realisere den bedst mulige fjernundervisning. Senest i Politiken 12.06 skriver Uffe Rostrup til lærerne: "Klap jer selv på skulderen – I har gjort det godt." Implicit skabes der en fortælling om at fjernundervisningen har fungeret godt, og at både elever og lærere løste dette på en god måde. Vi kan desuden sige, at der har været påfaldende lidt debat om fjernundervisningens konsekvenser for eleverne. Eleverne i grundskolen har ret til grundskole, og det kan diskuteres i hvilken grad disse rettigheder er blevet realiseret i denne periode.

Ved Institut for Kultur og Læring på Aalborg Universitet blev der taget initiativ til, at der skulle gennemføres en undersøgelse blandt eleverne på mellemtrinnet og i udskolingen, for at få et billede af, hvordan fjernundervisningen er erfaret og oplevet. I alt 2239 elever fra 5. til 10. klassetrin har besvaret undersøgelsen. Hensigten med spørgeskemaundersøgelsen var at undersøge elevernes erfaringer med

fjernundervisning i forhold til, hvordan det har været at arbejde hjemme, hvilken støtte de har fået fra lærerne, hvordan undervisningen og elevernes arbejde er foregået o.l. Vi har desuden anvendt spørgsmål om trivsel, arbejdsindsats og feedback fra lærere, som danske elever besvarede i efteråret 2019 i en kortlægningsundersøgelse i "Program for Læringsledelse". Hermed kan vi sammenligne elevernes fjernundervisningserfaringer med deres erfaringer og oplevelser i den normale skole.

Teoretiske afgrænsninger

Hjemmeskole er ikke et nyt fænomen i uddannelsessektoren, og der findes både empiriske undersøgelser og et teoretisk grundlag for denne type undervisning. (Beck 2007). Traditionelt er hjemmeskole blevet brugt af forældre, som selv ønsker at undervise sine børn og dermed foretager et aktivt valg. Begrundelsen og forklaringen på et sådant valg er ofte knyttet til forældrenes ønske om en større frihed i opdragelsen samt en holdning om, at skolen disciplinerer og påvirker børnene i en uheldig retning (Hansen 2012).

Ofte bruges sociologiske tilgange og magtbegrebet for at give forståelse for denne type hjemmeskole. Dette kan også knyttes til forskellige reproduktionsteorier, som betoner, at skolen reproducerer økonomiske, sociale og kulturelle forskelle i samfundet (Aronowitz & Giroux 1993, Bourdieu 1995). Skolen betragtes som en institution, som tjener samfundet gennem en bureaukratisk skole, som styres oppefra. Hjemmeundervisning ses som en reaktion på dette ved at barnet og forældrene står i centrum. Barnet skal udvikle sig som et individ og frigøres fra skolen og samfundets disciplinering.

Denne traditionelle teoretiske tilgang til hjemmeskole er meget lidt egnet til at forstå den digitale fjernundervisning, som blev besluttet 11.03.20. Dette var ikke et valg forældrene tog, og det var fortsat skolen og lærerne, som skulle være ansvarlige for undervisningen, selv om eleverne var hjemme med deres forældre. I princippet skulle skolen fortsætte som tidligere igennem digitale løsninger og ved, at eleverne ikke fysisk var på skolen men hjemme.

Det indebar også, at målene for elevernes læring ikke blev ændret under den digitale fjernundervisning. Eleverne skulle lære det samme, som hvis de var i skolen, men arbejdsmetoderne blev ændret til at blive digitale. Ud fra dette mener vi, at det er væsentligt at vurdere denne digitale fjernundervisning i et læringsperspektiv. I denne sammenhæng vil det indebære at analysere, om elevernes erfaringer med fjernundervisning kan belyses ud fra tilgange i læringsteori.

Vi har valgt at have læringstilgange knyttet til lærerstøtte, feedback og forventninger til mestring (Thurling, Vermeulen, Bastiaens & Stijnen 2013). Disse tilgange kan knyttes til forskellige læringsteorier som f.eks. kognitiv teori, sociokulturel teori og social kognitiv teori. Disse læringsteorier har et konstruktivistisk perspektiv og lægger på forskellig måde vægt på, at læring er noget, der sker i et gensidigt samspil imellem adfærd, personfaktorer og miljø. Vi påvirker aktivt både vores eget liv og vores omgivelser, samtidig med at vi bliver påvirket af omgivelserne. Centralt i den socialkognitive teori er forståelsen af personfaktoren forventning

om egen mestring (self-efficacy) (Bandura 1997). I skolen knyttes dette til at elever, der får positive mestringserfaringer, gradvist udvikler en tro på egen mestring.

I forståelse af, at læring sker i et kontinuerligt samspil med omgivelserne, vil både lærerne og medeleverne i skolen være vigtige her. Lærere, der har en god relation til eleverne, og som støtter eleverne i læringsarbejdet og giver god feedback, vil have indflydelse på både elevernes læring og deres tro på egen mestring. Eleverne vil også i skolearbejdet støtte og motivere hinanden til læring, noget som f.eks. kommer til udtryk i pædagogiske metoder som samarbejdslearning.

I forståelsen af støtte og feedback indenfor disse konstruktivistiske læringsteorier lægges der vægt på, at støtte og feedback skal være opgaveorienterede og relateret til læringsprocesser og læringsstrategier. Feedback og støtte skal gives således, at eleverne forstår, hvad der forventes, og at feedback bidrager til at reducere gabet imellem hvad eleverne kan, og hvad de bør kunne. På den måde skal eleverne gradvist udvikle forståelse for egen læring, og lærerens opgave vil være at gøre læring synlig for eleverne (Hattie & Timperley 2007). Feedback bør også indenfor denne forståelse gives så hurtigt som muligt til eleverne i læringsarbejdet, og der bør være en regelmæssig og kontinuerlig feedback til eleverne (Thurling, Vermeulen, Bastiaens & Stijnen 2013). Feedback skal være støttende, og der lægges også vægt på, at den, der giver feedback, bør have en god relation til eleven.

Ud fra konstruktivistiske læringsteorier har feedback og støtte fra læreren en afgørende betydning for både elevernes læring, motivation og forventning til egen mestring. Dette er også veldokumenteret empirisk (Hattie, 2009). I denne sammenhæng vil elevernes erfaringer med fjernundervisning blive analyseret op imod disse læringsteoretiske perspektiver. Har eleverne f.eks. oplevet den samme feedback og støtte fra lærerne i fjernundervisningen som i almindelig skole, og har de været i interaktion med deres medelever? En sådan analyse kan give nogle antydninger om elevernes læringsudbytte.

Kapitel 2:

Udvalg og metode

Denne spørgeskemaundersøgelse blev gennemført på skoler i tre kommuner i Danmark, Aalborg Kommune, Holbæk Kommune og Holstebro Kommune. Kommunerne tilbød de enkelte skoler at lade sine elever deltage. Der var nogle skoler, der valgte ikke at deltage på grund af de ekstra belastninger, de havde med at åbne skolerne igen. Der har også været udfordringer med at gennemføre denne type undersøgelse, når eleverne ikke kunne gøre det på skolen.

Undersøgelsen er lagt op således, at de enkelte skoler kan få hurtig adgang til resultaterne. Dette sker ved etableringen af en resultatportal, som skolerne kan gå til, både for at se hvordan egne elever har besvaret og kunne sammenligne med øvrige skoler. Resultatportalen åbnede den 02. juni 2020. Skolerne er bekendte med opsætningen af resultatportalen fra tidligere undersøgelser.

Udvalg

Udvalget af elever var alle elever på mellemtrinnet og i udskoling. Grundene til, at elever i indskoling ikke er med er, at de ikke har tilstrækkelige læsefærdigheder til at kunne svare på denne type spørgsmål. Spørgeskemaundersøgelsen er hovedsageligt gennemført digitalt i elevernes hjem. Dette foregik ved, at forældrene fik information om alle omstændigheder vedrørende undersøgelsen. Forældrene gav samtykke til, at barnet kunne deltage ved at give et link til barnet, hvor barnet kunne svare på spørgsmålene. Denne procedure vil nødvendigvis føre til en noget lav svarprocent, men proceduren var nødvendig, fordi det ikke var muligt at bruge gængse samtykkeerklæringer og at gennemføre spørgeskemaundersøgelsen for eleverne på skolen.

Svarprocenten i undersøgelsen er 41 % beregnet ud fra elever i skolerne i de tre kommuner, der blev inviteret til at deltage. Dette er som udgangspunkt lavt og kan indebære, at udvalget ikke er repræsentativt for eleverne på mellemtrinnet og i udskoling.

Vi har imidlertid analyseret nogle baggrundsvariabler for at undersøge repræsentativiteten. Andelen af drenge og piger er relativt ens med 48 % drenge og 52 % piger, så der er knap så meget grund til at tro, at kønsforskelle har haft betydning for resultaterne. Vi har også oplysninger om elevernes karakterer til jul i fagene dansk, matematik, engelsk og idræt. Når vi sammenligner dette med undersøgelsen i Program for læringsledelse, hvor 96 % af eleverne har deltaget, er fordelingen på karakterniveau underrepræsentativ på svagt præsterende elever (karakter -3, 00 og 02) og overrepræsentativ på højtpræsterende elever (karakter 10 og 12).

	Karakter -3, 0 og 2	Karakter 10 og 12
Almindelig skole	16 %	25 %
Fjernundervisning	6 %	39 %

Dette indikerer også, at der er en svag overvægt af børn af forældre med et højt uddannelsesniveau, fordi andelen af højtpræsterende elever er klart størst blandt børn af forældre med højt uddannelsesniveau. I Norge er der en noget større andel af svagt præsterende elever med i materialet, og resultaterne viser, at de svagt præsterende elever scorer lavere på spørgsmålene end højtpræsterende elever. Derfor er der en grund til at antage, at hvis der havde været en repræsentativ fordeling ud fra præstationsniveau, så ville gennemsnittet i Danmark have været noget lavere.

Spørgeskema

Flere af undersøgelsesområderne og spørgsmålene er hentet fra tidligere undersøgelser og kort omformuleret ved at skole er erstattet med fjernundervisning. På disse områder og spørgsmål har vi haft mulighed for at sammenligne tidligere med svar fra eleverne, da de gik i almindelig skole. Disse områder har været:

- *Motivation* på skala udviklet med baggrund i Rutter et al. (1979), Goodlad (1984) og Nordahl (2005) og indeholder 4 spørgsmål. Der er brugt en firedelt skala for (1=meget uenig, 2=lidt uenig, 3=lidt enig, 4=meget enig) hvor højeste score indikerer en høj grad af trivsel.
- *Arbejdsindsats* er en elevvurderet adfærdsskala fra Gresham og Elliots (1990) "Social Skills Rating System" og består af 6 spørgsmål med en femdelt skala for 5.-10. trin (1=aldrig, 2=sjældent, 3=af og til, 4=ofte, 5=meget ofte) hvor højeste score indikerer meget god koncentration og arbejdsindsats.
- *Støtte fra lærer* er en elevvurderet variabel hentet fra "Classroom Environment Scale" af Moos og Trickett (1974) og består af spørgsmål med en firedelt skala (1=meget uenig, 2=lidt uenig, 3=lidt enig, 4=meget enig) og høj score henviser til høj grad af støtte og opmuntring.
- *Feedback i undervisningen* er hentet fra Hattie og Timperley (2007) og Wiliam (2009). Den består af 5 spørgsmål, hvor elever vurderer i hvilken grad de oplever at få skriftlig og mundtlig feedback fra lærer, og samtaler med lærer om egen læring. Svarmulighederne er 1=nej aldrig, 2=sjældent, 3=af og til, 4=ofte, 5=hver dag. Højeste score indikerer positiv oplevelse af feedback.
- *Forventning om mestring* er en elevvurderet variabel hentet fra Bandura (2006) og består af 4 spørgsmål hvor elever vurderer grad af at mestre opgaver, prøver på nyt, giver ikke op, tror jeg klarer de opgaver, jeg får, og arbejder videre, selv om opgaven er svær. Værdiskalaen går fra 1-4 (1=meget uenig, 2=lidt uenig, 3=lidt enig, 4=meget enig), hvor høj score indikerer høj grad om forventning til mestring.

Der blev også udviklet 17 specifikke spørgsmål tilknyttet det at arbejde med fjernundervisning. Disse spørgsmål er relateret til kendskab til arbejdsplaner for fjernundervisning, hjælp til opgaver fra lærer, klassekammerater og forældre, de samme eller nye temaer i fagene, brug af forskellige arbejdsformer på de digitale platforme og elevernes adgang til tablet, PC og internet. Der er ikke udformet nogen spørgsmål knyttet til elevernes personlige oplevelser og belastninger ved fjernundervisning, stress eller psykisk helbred, fordi det ville kræve et andet undersøgelsesoplæg. Derfor har eleverne kun besvaret spørgsmål relateret til det pædagogiske oplæg, og hvordan skolearbejdet er udført.

Statistiske analyser

For at få en indledende oversigt over materialet, både når det gælder det substantielle indhold og spredningen i svarene, er der gennemført frekvensanalyser for alle variabler. Frekvensfordelingen giver et billede af materialet indenfor de forskellige måleinstrumenter. Det har også været væsentligt at gennemføre variansanalyser, for at studere forskelle og ligheder imellem forskellige elevgrupper, og mellem målinger fra almindelig skole og fra fjernundervisning. Den relative forskel mellem elevgrupper og målinger er vurderet ud fra standardafvigelser i målingerne. Det vil sige, at forskellene er angivet i standardafvigelser (Cohens d). Statistisk indebærer dette, at den reelle forskel i score på en variabel mellem for eksempel to elevgrupper, er divideret med den gennemsnitlige størrelse på standardafvigelsen for variablen. Dette kan udtrykkes ud fra følgende formel:

$$\text{Forskellen i standardafvigelse} = \frac{\text{Resultat gruppe A minus resultat gruppe B}}{\text{Gennemsnitlig standardafvigelse (vægtet)}}$$

Med vægtet standardafvigelse menes, at der er beregnet et gennemsnit af standardafvigelsen på målingerne, som er vægtet for forskellen på størrelserne i udvalget af gruppe A og B. Fordelen ved at udtrykke forskelle i standardafvigelse er, at forskelle på de forskellige variabelområder kan vurderes i forhold til hinanden, og at man tager højde for variationen i materialet. Svagheden ved brug af standardafvigelser er, at det er et mere usikkert mål, når variationen i målingerne ikke er normalfordelt.

Fortolkning af resultater

Skal elevernes opfattelse, erfaringer og handlinger forstås, bør de som udgangspunkt betragtes som aktører i egne liv. Børn og unge er handlende individer, som ønsker at skabe mening i tilværelsen. Opfattelser og handlinger skal forstås i lys af dette (Nordahl, 2010). Dette gælder også, når vi skal fortolke elevernes erfaringer

med fjernundervisning. Børn og unges opfattelse af fjernundervisning er subjektiv og dannet på grundlag af deres egne tidligere erfaringer. Det indebærer, at fjernundervisningen forstås på forskellige måder af forskellige elever. Vi kan også være ganske sikre på, at elevernes opfattelse af fjernundervisningen er en anden end lærernes opfattelse. I dannelsen af egne opfattelser og meninger er ethvert barn og enhver teenager lige så meningsberettiget som den voksne. Vores subjektive opfattelser er ikke bare væsentlige i sig selv. De er også vigtige, fordi de i mange situationer danner grundlaget for vores handlinger. Vi bør kende til elevernes værdier og opfattelse, hvis vi skal forstå det, der nu er foregået i denne periode med fjernundervisning.

Det er dog ikke således, at det står eleven frit for at vælge, tænke og mene. De omgivelser og de situationer eleverne er i, også fjernundervisningen, sætter begrænsninger, men giver også muligheder for vores opfattelse og handlinger. Eleverne har levet, handlet og erfaret indenfor de bestemte omgivelser, der har eksisteret i fjernundervisningen, og eleverne har været i kontinuerlig interaktion med omgivelser, som i læringssammenhæng har været digitale. Dette har været en helt ny skolesituation for eleverne i perioden fra midt marts til midt maj måned. I denne periode har de oplevet en ren digital skole, hvor deres arbejde er foregået hjemme.

I pædagogisk sammenhæng er forståelse for elevernes opfattelse og handlinger vigtig, fordi det har konsekvenser for læring og undervisning. Det gælder også i forhold til fjernundervisning. Det er nødvendigt, at lærere og skoleledere nu anvender information om, hvordan dette er oplevet, nu hvor den almindelige skole er i gang igen. Skal lærerne i skolen hjælpe eleven til at nå de faglige, sociale og personlige mål, som er sat for undervisningen, vil viden om og forståelse for eleven være en forudsætning. Al læring foregår i den enkelte, det er eleven selv som lærer. Elevens handlinger, opfattelse, virksomhed og engagement skal være knyttet til det, der skal læres, hvis denne læring skal ske.

Undervisning indebærer mulighed for ny viden, nye erfaringer og personlig vækst og berigelse. Det er dette skolen og lærerne skal bidrage til, og det har også været hensigten med fjernundervisning. Men undervisning indebærer også risikoen for stagnation, blokering og umuliggørelse af det, der kunne have været muligt hos den enkelte elev. Læreren er ikke bare den, der kan hjælpe eleven i hans eller hendes udvikling og læring, læreren kan også afgrænse, indsnævre og lukke for de muligheder, der ligger i eleven (Mollenhauer, 1996). Fjernundervisningen har også haft disse muligheder til både at udvikle og begrænse. Det grundlæggende spørgsmål er i hvilken grad fjernundervisningen har fremmet eller hæmmet det potentielle for læring, der findes i hver enkelt elev. Elevernes svar i denne spørgeskemaundersøgelse om fjernundervisning kan give os en vis forståelse for dette.

Kapitel 3:

Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen

Oplevelser og erfaringer med fjernundervisning

Nedenfor har vi gengivet elevernes svar på, hvordan de har erfaret forskellige sider ved fjernundervisningen, og hvilke subjektive oplevelser de har af denne form for skole.

Arbejdsplaner

I fjernundervisningen har arbejdsplanen for eleverne været et vigtigt virkemiddel for, at eleverne ved, hvilke opgaver og temaer lærerne ønsker, at de skal arbejde med. I tabellen nedenfor har vi gengivet hvordan eleverne har oplevet disse arbejdsplaner.

Tabel 3.1: Arbejdsplaner

	Meget enig	Lidt enig	Lidt uenig	Meget uenig	Gennemsnit	Std. afvigelse
Jeg ved, hvad læreren vil have, at jeg skal arbejde med derhjemme hver dag	44,26 %	43,41 %	10,13 %	2,20 %	3,30	0,74
Jeg ved, at jeg lærer det jeg skal	25,72 %	49,01 %	21,08 %	4,19 %	2,96	0,80

Tabel 3.2: Arbejdsplaner

	Hver dag	Tit	Af og til	Sjældent	Nej, aldrig	Gennemsnit	Std. afvigelse
Jeg ved, hvad jeg skal gøre hver skoledag	37,87 %	41,56 %	15,40 %	3,96 %	1,22 %	4,11	0,89

Billedet er relativt entydigt. Det store flertal af elever har haft et godt kendskab til, hvad de skal arbejde med derhjemme hver dag, og de er også relativt sikre på, at de har lært hvad der forventes, at de skal lære. Lærerne ser ud til at have givet god information til eleverne om, hvad der skal arbejdes med, idet 88 % af eleverne er meget enige eller lidt enige i, at de ved, hvad de skal arbejde med hver dag. Rammerne og arbejdsplanerne for fjernundervisningen har ud fra dette fungeret godt, og lærerne har ud fra elevernes svar tilrettelagt læringsarbejdet godt for eleverne.

Hjælp med opgaver

Det er nødvendigvis sådan, at fjernundervisning består af relativt meget af elevernes arbejde med at løse opgaver. Disse opgaver har de fået igennem arbejdsplaner, og dele af arbejdet hjemme, vil være baseret på at løse disse opgaver. Erfaringsmæssigt er der elever, der har behov for hjælp til dette, og vi har her spurgt om, hvilken hjælp, de mener de har fået fra lærere, klassekammerater og forældre.

Tabel 3.3: Hjælp med opgaver

	Meget enig	Lidt enig	Lidt uenig	Meget uenig	Gennemsnit	Std. afvigelse
Hvis der er opgaver, jeg ikke forstår, er det let at få hjælp fra en lærer	31,80 %	42,06 %	21,46 %	4,68 %	3,01	0,85
Hvis der er opgaver, jeg ikke forstår, er det let at få hjælp fra en klassekammerat	45,45 %	37,21 %	12,88 %	4,46 %	3,24	0,84
Hvis der er opgaver, jeg ikke forstår, er det let at få hjælp fra mine forældre	42,64 %	35,60 %	14,58 %	7,18 %	3,14	0,92

De fleste elever udtrykker her, at det har været relativt let at få hjælp af en lærer, når de har fået opgaver, de ikke forstår. Samtidig udtrykker 26 % af eleverne, at de er lidt uenige eller meget uenige i dette. Her har der været variationer, noget den relativt høje standardafvigelse også viser. Mange elever har også fået hjælp fra klassekammerater, og eleverne udtrykker, at det har været lettere at få hjælp fra klassekammerater end fra lærere og forældre. Samtidig udtrykker 17 % af eleverne, at de er lidt uenige eller meget uenige i dette. 78 % af eleverne mener, at det har været let at få hjælp fra forældrene, og det viser at eleverne erfarer, at forældrene har bidraget meget til deres skolearbejde i denne periode. Men når 3 % er meget uenige i dette og 7 % lidt uenige, er der også elever, der i meget begrænset grad har fået hjælp hjemme.

Tema i fagene

Der er grund til at antage, at det for lærerne har været udfordrende at præsentere og forklare nyt lærestof for eleverne. Derfor spurgte vi, om eleverne har arbejdet med de samme temaer som i skolen, dvs. meget repetition, eller om de også har arbejdet med nye temaer.

Tabel 3.4: Tema i fagene

	Meget enig	Lidt enig	Lidt uenig	Meget uenig	Gennemsnit	Std. afvigelse
Jeg arbejder med de samme temaer i fjernundervisningen, som dem vi havde på skolen	21,80 %	49,10 %	23,15 %	5,96 %	2,87	0,82
Jeg arbejder med nye temaer i fagene i hjemmeskole	20,88 %	51,67 %	22,10 %	5,36 %	2,88	0,79

Elevernes svar viser helt tydeligt, at det ikke bare har været repetitionsopgaver i denne periode. Lærerne har ud fra elevernes erfaringer også lagt op til, at der skal arbejdes med nye temaer og nyt lærestof. Ud fra dette er der grund til at formode, at der også har været progression i læringen indenfor de forskellige fag.

Arbejds måder og adgang til tablet, PC og internet

Der er nogle begrænsninger i, hvilke metoder og arbejds måder, der kan anvendes i en digital fjernundervisning. Dette er både forbundet med det rent praktiske og med at lærerne ikke har erfaring i, hvordan en digital fjernundervisning kan gennemføres. I spørgsmålene for dette område har vi haft nogle hovedtilgange i arbejds metoder og spurgt eleverne om, hvor ofte de har deltaget i disse tilgange i undervisning og læring.

Tabel 3.5: Arbejds måder og adgang til tablet, PC og internet

	Hver dag	Tit	Af og til	Sjældent	Nej, aldrig	Gennemsnit	Std. afvigelse
Læreren underviser os online på nettet (team, itslearning, SKYPE og lignende)	45,26 %	30,13 %	15,36 %	6,32 %	2,94 %	4,08	1,06
Der er fælles diskussioner mellem elever og lærere i den online undervisning	17,40 %	27,52 %	28,29 %	20,33 %	6,46 %	3,29	1,16
Vi arbejder i grupper med opgaver	11,33 %	33,48 %	32,22 %	12,50 %	10,47 %	3,23	1,13
Jeg arbejder alene med opgaver	24,05 %	40,60 %	25,27 %	8,32 %	1,76 %	3,77	0,96
Jeg får opgaver, der kræver, at jeg forlader skærmen.	8,59 %	20,12 %	34,63 %	28,21 %	8,45 %	2,92	1,08
Jeg kan bruge PC eller tablets (iPad og lignende), når jeg har behov for det hjemme.	62,62 %	23,33 %	9,38 %	2,81 %	1,86 %	4,42	0,91

I elevernes vurderinger af, hvordan fjernundervisningen er foregået og dermed hvilken arbejds metode, der er anvendt, ser vi at 23 % af eleverne aldrig eller sjældent har deltaget i undervisning på Teams, Showbie eller andre platforme. Endvidere svarer 29 % af eleverne, at de aldrig eller sjældent har deltaget i drøftelser på nettet, og 40 % af eleverne har sjældent eller aldrig arbejdet i grupper sammen med andre elever. Kun 23 % af eleverne udtrykker, at de har arbejdet i grupper med opgaver hver dag eller ofte.

Omvendt udtrykker eleverne, at de i høj grad har arbejdet alene med opgaver hjemme. Samlet udtrykker dette, at fjernundervisningen har haft relativt lidt variation, og at der har været meget individuelt arbejde. Individuelt arbejde hjemme

kræver en relativt stærk indre motivation, og der kan være elever, der har haft problemer med det.

3,8 % af eleverne udtrykker, at det hver dag eller ofte har været vanskeligt at lave skoleopgaver, fordi de ikke har haft adgang til tablet eller PC. For det store flertal af elever har mangel på tablet eller PC ikke været noget problem, men for de 3 – 4 % som har haft lille adgang til PC eller tablet, har digital fjernundervisning været meget problematisk.

Elevernes erfaringer og oplevelser – et resume

Ud fra elevernes svar på denne spørgeskemaundersøgelse ser det ud til, at det store flertal af lærere har tilrettelagt undervisningen relativt godt for eleverne. Eleverne udtrykker, at de har vidst, hvad de skal arbejde med, og de udtrykker også, at de hovedsageligt ved, at de lærer det, de skal. Lærerne har også tilrettelagt, at eleverne skal arbejde med nye temaer og nyt lærestof, således at det ikke kun har været repetitioner. Eleverne udtrykker også i høj grad, at det har været relativt let at få hjælp af især forældre, men også af lærer og klassekammerater. Adgang til internet, PC og tablet ser heller ikke ud til at have været noget problem for flertallet af elever, men nogle elever har ikke i tilstrækkelig grad haft sådant udstyr tilgængeligt. De arbejdsmetoder, der er anvendt i den digitale fjernundervisning har været knapt så varieret, og for mange elever har fjernundervisningen drejet sig om at løse opgaver individuelt.

Samtidigt er der store variationer i elevernes svar på de fleste af de spørgsmål, vi har stillet, og dermed er der god grund til at tro, at der har været store forskelle i hvordan fjernundervisningen er gennemført fra lærernes side, og at denne variation gælder både imellem skoler og imellem lærere på den samme skole.

Sammenligning af elevernes erfaringer i almindelig skole og i nødundervisningens fjernundervisning.

Motivation og arbejdsindsats

Nedenfor vises resultaterne fra spørgsmål omkring elevernes motivation og deres arbejdsindsats og koncentration, både i fjernundervisningen og i almindelig skole. Når Cohens d er negativ, er resultaterne dårligere i fjernundervisningen end i almindelig skole.

Tabel 3.6: Motivation og arbejdsindsats

			Antal	Gen-nem-snit	Stan-dard-afvi-gelse	Co-hens d
1	Jeg synes, det er vigtigt at gå i skole for at lære noget.	Almindelig skole	39.234	3,67	0,62	- 0,76
	Jeg synes, det er vigtigt at fortsætte med skolearbejdet hjemme for at lære	Fjernunder-visning	2.239	3,08	0,94	
02	Jeg synes tit, det er kedeligt i timerne.	Almindelig skole	39.141	2,34	0,79	- 0,20
	Jeg synes ofte, fjernundervisningen er kedelig	Fjernunder-visning	2.234	2,18	0,85	
7	Jeg drømmer mig væk og tænker på andre ting.	Almindelig skole	39.262	3,49	0,98	- 0,23
	Jeg drømmer mig væk og tænker på andre ting, når jeg laver skolearbejde hjemme	Fjernunder-visning	2.237	3,26	1,02	
7	Jeg er rastløs og sidder uroligt på min plads.	Almindelig skole	39.206	3,80	1,07	- 0,21
	Jeg er rastløs og sidder uroligt, når jeg laver skolearbejde hjemme	Fjernunder-visning	2.228	3,57	1,12	
10	Jeg er træt og uoplagt i timerne.	Almindelig skole	39.000	3,56	0,96	- 0,08
	Jeg er træt og uoplagt, når jeg arbejder hjemme	Fjernunder-visning	2.234	3,48	1,06	

Det generelle billede er her at eleverne har haft noget lavere motivation og en lidt mindre arbejdsindsats og koncentration under fjernundervisningen set i forhold til den almindelige skole. Særlig udtrykker de, at de er mere rastløse og urolige hjemme end i skolen. Samtidigt siger de, at de er noget mindre trætte og uoplagte hjemme. Samlet viser dette, at elevernes arbejdsindsats har været noget mindre hjemme, end når de er på skolen. Standardafvigelsen er imidlertid noget større i fjernundervisningen end i almindelig skole, således at der er mere variation blandt elever i fjernundervisningen end i hverdagsskolen.

Støtte fra læreren

Eleverne har vurderet relationen til og den støtte, de har fået fra læreren i denne periode med fjernundervisning. Dette er en variabel, som ud fra international forskning, viser en klar sammenhæng med elevernes læringsudbytte (Hattie, 2009). Nedenfor er gennemsnittet for hvert enkelt spørgsmål gengivet sammen med standardafvigelse og Cohens d.

Tabel 3.7: Støtte fra læreren

			Antal	Gen-nemsnit	Standard-afvigelse	Co-hens d
1	Jeg har god kontakt med min klasselærer (kontaktlærer)	Almindelig skole	39.167	3,35	0,77	- 0,41
	Jeg har god kontakt med læreren, når jeg har fjernundervisning	Fjernundervisning	2.229	3,02	0,85	
02	Når jeg har problemer eller er ked af det, kan jeg tale med min klasselærer (kontaktlærer)	Almindelig skole	39.066	3,17	0,97	- 0,43
	Når jeg har problemer eller er ked af det, kan jeg tale med læreren, selv om jeg ikke er på skolen	Fjernundervisning	2.210	2,74	1,03	
7	Min klasselærer (kontaktlærer) interesserer sig for, hvordan jeg har det	Almindelig skole	39.059	3,30	0,80	- 0,22
	Læreren interesserer sig for, hvordan jeg har det, når jeg arbejder hjemme	Fjernundervisning	2.218	3,12	0,84	
7	Min klasselærer (kontaktlærer) opmuntrer mig, når det, jeg er i gang med, ikke vil lykkes	Almindelig skole	38.947	3,09	0,85	- 0,12
	Læreren hjælper mig, når jeg går i stå med det, jeg er i gang med	Fjernundervisning	2.215	2,99	0,88	

Elevernes vurderinger viser her en noget mindre støtte fra læreren i fjernundervisningen, end det de har oplevet tidligere i almindelig skole. Det gælder især for

spørgsmålet om, hvorvidt de har god kontakt med læreren, hvor der er en nedgang i gennemsnittet. Her er standardafvigelsen også klart større, der er således mange elever, der har haft meget god kontakt med læreren i fjernundervisningen, men der er også elever, der har haft mindre og næsten ingen kontakt med læreren i denne periode. Støtte fra læreren er i et læringsteoretisk perspektiv væsentlig for elevernes læring.

Feedback fra læreren

Tilbagemeldinger eller feedback fra læreren fremstår i forskningen som et afgørende område for elevernes læringsudbytte (Thurlings, Vermeulen, Bastiaens & Stijnen, 2013, Hattie & Timperley 2007). Feedback er direkte relateret til elevernes læring, deres brug af læringsstrategier og deres arbejdsindsats. Dette er knyttet til både skriftlig og mundtlig feedback. Forskning i feedback viser også, at den umiddelbare feedback fungerer bedre end forsinket feedback (Scheeler et.al., 2004). Derfor er der grund til at tro, at mundtlig feedback er vigtig, fordi den kan komme hurtigere end den skriftlige og være mere direkte om hvad eleverne gør i læringsarbejdet.

Tabel 3.8: Feedback fra læreren

			Antal	Gennemsnit	Standardafvigelse	Co-hens d
1	Læreren giver mig skriftlig feedback på opgaver og lektioner	Almindelig skole	38.664	3,32	1,18	0,42
	Lærerne giver mig skriftlig feedback på opgaver, jeg afleverer	Fjernundervisning	2.221	3,75	0,84	
02	Læreren giver mig mundtlig feedback, mens jeg arbejder med opgaver i timerne	Almindelig skole	38.694	3,42	1,04	- 0,55
	Lærerne giver mundtlig feedback på telefon eller på nettet (Teams, itslearning o.l.)	Fjernundervisning	2.218	2,79	1,22	
7	Jeg får feedback fra læreren på min arbejdsindsats i timerne	Almindelig skole	38.689	3,22	1,08	0,22

	Jeg får feedback på min arbejdsindsats fra lærerne	Fjernundervisning	2.210	3,45	0,99	
7	Læreren fortæller mig, hvad jeg skal gøre, for at lære mere	Almindelig skole	38.840	3,58	1,11	- 0,42
	Lærerne fortæller mig, hvordan jeg skal arbejde for at lære mere	Fjernundervisning	2.206	3,11	1,13	
10	Jeg taler med min lærer om, hvordan jeg lærer	Almindelig skole	38.794	2,73	1,18	-0,26
	Jeg taler med lærerne om, hvordan jeg lærer	Fjernundervisning	2.209	2,44	1,06	

På tilbagemeldinger og feedback til eleverne er der en relativt klar tilbagegang, når vi sammenligner fjernundervisning med almindelig skole. Undtaget er skriftlig feedback, som eleverne har oplevet noget mere af igennem de læringsplatforme, der er brugt. Men der har været mindre mundtlig feedback i fjernundervisningen. På dette spørgsmål svarer 10 %, at de aldrig har modtaget mundtlig feedback fra læreren i denne periode. Det udgør 400 elever i dette materiale, og indebærer da at disse elever mener, at de ikke har talt med en lærer om læring i hele perioden med fjernundervisning.

På feedback om hvordan de lærer og hvad eleverne skal gøre, for at lære mere, oplever eleverne at dette er foregået i mindre grad i fjernundervisningen. Denne noget reducerede feedback, som eleverne har oplevet i fjernundervisningen, er der ud fra både empirisk forskning og i et læringsteoretisk perspektiv grund til at tro er gået ud over elevernes læringsudbytte i skolefagene (Hattie & Timperley 2007).

Sammenligning af fjernundervisning med almindelig skole – en opsummering

På de tematiske områder og spørgsmål til eleverne, som i lige høj grad er knyttet til oplevelse af fjernundervisning og almindelig skole, er det gennemgående således, at fjernundervisningen klarer sig dårligere end den almindelig hverdagsskole. Det er elevernes subjektive erfaringer og oplevelser fra to kontekstuelte helt forskellige skolehverdage, som giver dette resultat. Indenfor områderne motivation og arbejdsindsats, hjælp og støtte fra lærer og tilbagemelding/feedback på læringsarbejdet, finder vi de største forskelle.

Dette er områder, som forskning viser har en klar sammenhæng med og effekt på elevernes læringsudbytte. Vi har i denne undersøgelse ikke noget mål på elevernes faktiske læring, men disse resultater viser, at lærere og skoleledere bør kortlægge elevernes læring, og hurtigt indsætte tiltag i forhold til elever, der har haft dårlig progression i læring i fjernundervisningen.

En samlet vurdering

Det, vi har præsenteret af resultater fra elevernes oplevelser og erfaringer med fjernundervisning, er elevernes subjektive vurderinger. Disse erfaringer stemmer ikke nødvendigvis overens med lærernes eller forældrenes opfattelse, men der er god grund til at hævde, at de er gyldige for eleverne. Denne korte rapport er et udtryk for elevernes erfaringer med denne helt særlige situation for dansk skole, og det er vigtigt at lytte til dem, fordi skolen er til for eleverne. Rettigheder i love om undervisning og læreplaner er relateret til elevernes læring og udvikling, og det er op imod disse rettigheder, at fjernundervisningen bør vurderes. Da svarprocenten er noget lav, og der er en underrepræsentation af elever med lave skolepræstationer, bør konklusionen tolkes med forsigtighed.

Når vi kun ser på elevernes svar på specifikke spørgsmål om, hvordan de har oplevet fjernundervisningen, så er de som udgangspunkt relativt positive. Dette er i overensstemmelse med andre undersøgelser, hvor eleverne er blevet spurgt om, hvordan de har oplevet hjemmeskolen (Qvortrup, Qvortrup, Wistoft, & Christensen 2020, Qvortrup 2020). Flertallet af elever udtrykker, at de har mestret fjernundervisningen relativt godt, men der er store variationer i elevernes svar. Det tyder på, at fjernundervisningen er blevet gennemført på meget forskellige måder, både indenfor den samme skole og imellem skoler, og ikke alle lokale løsninger ser ud til at have fungeret lige godt. Variationen i de lokale løsninger er kommet som en naturlig konsekvens af, at der næsten ikke har eksisteret nationale retningslinjer for, hvordan fjernundervisningen bør realiseres ud fra pædagogiske principper.

Der er ligeledes nogle enkeltfund, som virkelig bør fremhæves og analyseres af skolen. Skolefagligt svagtpræsterende elever ser ud til at have haft større udfordringer med den digitale fjernundervisning end højtpræsterende elever. Når 10 % af eleverne siger, at de ikke har haft mundtlig kontakt med lærerne i denne periode på telefon eller på en læringsplatform, så er det alvorligt. Det er heller ikke ok, at 40 % af eleverne udtrykker, at de sjældent eller aldrig har arbejdet i grupper med andre elever på nettet. I et læringsteoretisk perspektiv kan dette for nogle elever have bidraget til et reduceret læringsudbytte (Hattie 2009).

Når man holder elevernes svar på fjernundervisning op imod deres svar på de tilnærmelsesvis samme spørgsmål, når de er i den almindelige skole, er der forskelle i elevernes svar, der udtrykker, at fjernundervisningen har været udfordrende for mange elever. Eleverne udtrykker, at de er noget mere ukoncentrerede i skolearbejdet hjemme. De oplever mindre støtte og hjælp fra læreren i fjernundervisningen, og eleverne har fået klart mindre feedback fra lærerne på deres arbejde, end den de får i den almindelige skole. Variationen i arbejdsmetoder har også været relativt lille for mange elever i fjernundervisningen.

I indledningen af denne rapport er der argumenteret både teoretisk og empirisk for, at feedback og støtte fra lærerne har betydning for elevernes læringsudbytte. God støtte og feedback er knyttet til, at der er fokus på læringsprocesser og læringsstrategier, at tilbagemeldingerne er umiddelbare og at den er kontinuerlig og foregår over tid (Thurling, Vermeulen, Bastiaens & Stijnen 2013). Relativt mange elever udtrykker, at de ikke får noget særligt af denne type feedback og støtte fra lærerne. Når denne støtte og tilbagemelding fra lærerne har været mindre i denne periode, end når eleverne går i almindelig skole, er der grund til at tro, at det gennemsnitlige læringsudbytte har været noget reduceret. Men der er variationer i elevernes svar. Der er nogle elever, der har arbejdet bedre og oplevet god støtte, men samtidigt er der elever, der har været mindre aktive og haft knap så meget feedback og støtte fra lærerne.

Lærerne har hovedsageligt haft konkrete planer og oplæg, således at eleverne har vidst, hvad de skulle lave af læringsarbejde hver dag. Eleverne har også haft god adgang til nødvendig teknologi. Rammerne for den digitale fjernundervisning har således været på plads, men disse rammer ser alligevel ikke ud til at kompensere for den nærhed eleverne har til lærerne i den almindelige skole, og den støtte og hjælp, de i det daglige kan få i skolen. Det sociale og faglige elevfællesskab er også langt svagere i fjernundervisningen end i den almindelige skole. Den manglende nærhed til og direkte kontakt med lærere og klassekammerater kan have hæmmet elevernes sociale og faglige læring. Således har den almindelige skole kvaliteter, som er afgørende vigtige for elevernes læring og udvikling i bred forstand, og fjernundervisningen ser ikke ud til at kunne fremme det på samme måde. Ud fra disse svar kan vi sige, at skole fungerer bedst i skolen.

I mange kommuner har det sandsynligvis været en fordel, at eleverne har fået deres egen tablet eller PC. Herved har både kendskab til og adgang til nødvendig teknologi for at kunne gennemføre digital fjernundervisning været god. Men elevernes svar indikerer også, at disse digitale værktøjer og anvendelsen af dem, nok ikke fuldt ud kan erstatte undervisningen, samarbejdet og sammenholdet i hverdagsskolen. Der er nogle begrænsninger i anvendelsen af digitale værktøjer knyttet til social og faglig læring.

Med baggrund i elevernes vurderinger af, hvordan fjernundervisningen har fungeret, er det vigtigt at eleverne så hurtigt som muligt får en helt almindelig skolehverdag igen. I praksis har eleverne i den danske folkeskole nu haft fem måneder uden almindelig undervisning. Dette er aldrig sket før i nyere tid. Med baggrund i elevernes vurderinger af, hvordan fjernundervisningen har fungeret, er det vigtigt, at eleverne ved opstart af et nyt skoleår så hurtigt som muligt får en helt almindelig skolehverdag igen. Der er mange elever, som har en del at indhente, både fagligt og socialt, og som sandsynligvis har dårligere viden i skolefagene nu end de havde den 11.03. Disse elever bør lærerne identificere så hurtigt som muligt, og de skal have ekstra støtte og hjælp over tid i det skoleår, som nu er startet.

Hvis der skulle ske en ny lukning af skoler i hele eller dele af Danmark på grund af virussituationen, giver elevernes svar på denne undersøgelse nogle klare retnings-

linjer. Det er afgørende, at lærerne har mest mulig kontakt og dialog med eleverne, selv om denne er digital. Endvidere bør der lægges op til mere samarbejde mellem eleverne. Skal skolerne lykkes med dette, er det en forudsætning, at lærerne ikke har for mange elever at forholde sig til. En digital hjemmeskole ser ikke ud til at kræve færre ressourcer end den almindelige skole.

Litteraturliste

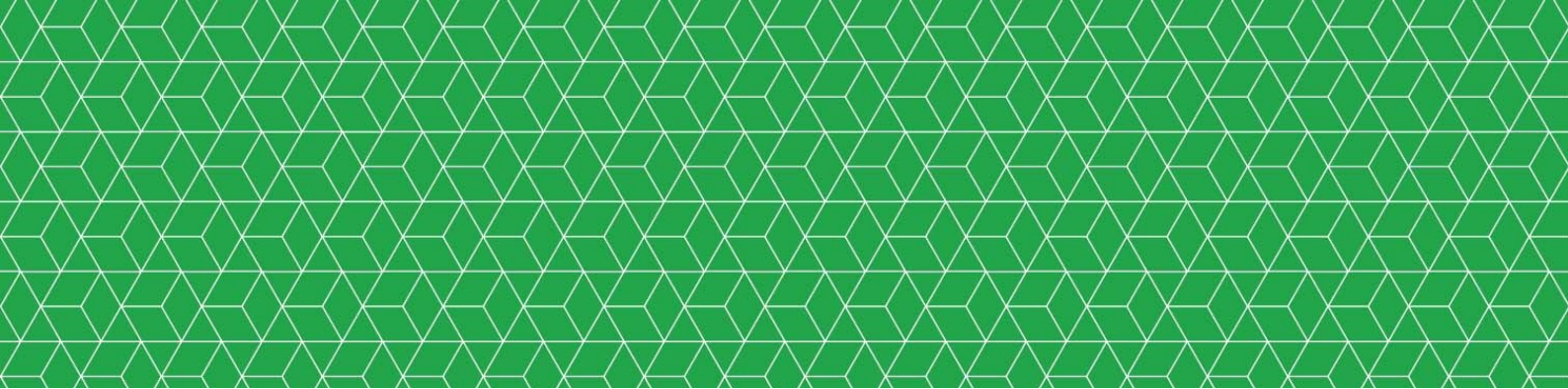
- Aronowitz, S. & Giroux, H. (1993): *Education Still under Siege*. Second edition. Westport, Connecticut: Bergin and Garvin.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy. The Exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. I: F. Pajares & T. Urdan (Eds.). *Self-efficacy beliefs of adolescents*, (Vol. 5., pp. 307–337). Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- Beck, Christian W. (2007): *Alternativ pedagogikk. Om moderne hjemmeundervisning*. Oslo: Didakta Norsk forlag AS.
- Bourdieu, P. (1995): *Distinksjonen – en sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Drammen: Pax Forlag.
- Goodlad, J.I. (1984): *A Place called School. Prospects for the future*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Gresham, F.M. & Elliott, S.N. (1990): *Social skills rating system, Manual*. Circle Pines: American Guidance service
- Hansen, K.S. (2012). *Hjemmeundervisning – et likeverdig alternative?* Oslo: Universitet i Oslo
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: a synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of educational research*, 77(1), 81-112.
- Mollenhauer, K. (1996): *Glemte sammenhenger*. Om kultur og oppdragelse. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Moos, R. & Trickett, E.J. (1974): *The classroom environment scale*. California: Consulting psychology press.
- Nordahl, T. (2005): *Læringsmiljø og pedagogisk analyse. En beskrivelse og evaluering av LP-modellen*. Rapport 19/05. Oslo: NOVA
- Nordahl, T. (2010): *Eleven som aktør. Fokus på elevens læring og handlinger i skolen*. 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget.

- Nordahl, T., Egelund, N., Nordahl, S. & Sunnevåg, A.-K. (2017). *Kultur for læring T1. Hedmarken*. Hamar: Senter for praksisrettet utdanningsforskning.
- Qvortrup, A. (2020). *Gymnasiet i den historiske Corona-tid – et elevperspektiv*. Syddansk Universitet. Center for Gymnasieforskning. https://www.sdu.dk/-/media/files/om_sdu/institutter/ikv/centre/cfs/rapport.pdf
- Qvortrup, A., Qvortrup, L., Wistoft, K., & Christensen, J. (2020). *Nødundervisning under corona-krisen - et elev- og forældreperspektiv*. https://ncs.au.dk/fi-leadmin/NCS/Projekter/Noedundervisning_under_corona-krisen/Corona-rapport_-_generel_rapport_NCS_version.pdf
- Rostrup, U. (2020). *Klap jer selv på skulderen – i har gjort det godt*. Politiken.dk, debattinnlegg 12.06.20. Lokaliseret på: <https://skoleliv.dk/debat/art7819940/Klap-jer-selv-p%C3%A5-skulderen-%E2%80%93-i-har-gjort-det-godt>
- Rutter, M., Maughan, B., Mortimore, P. & Ouston, J. (1979): *Fifteen thousand hours. Secondary schools and their effects on children*. London: Open Books.
- Scheeler, M. C., Ruhl, K. L., & McAfee, J. K. (2004). Providing performance feedback to teachers: A review. *Teacher education and special education*, 27(4), 396-407.
- Thurlings, M., Vermeulen, M., Bastiaens, T., & Stijnen, S. (2013). Understanding feedback: A learning theory perspective. *Educational Research Review*, 9, 1-15.
- Wiliam, D. (2009): An integretive summary of the research literature and implications for a new theory of formative assessment. I: Andrade, H.L. & Cizek, G.J. (Eds.): *Handbook of formative assessment*. New York: Taylor & Francis.

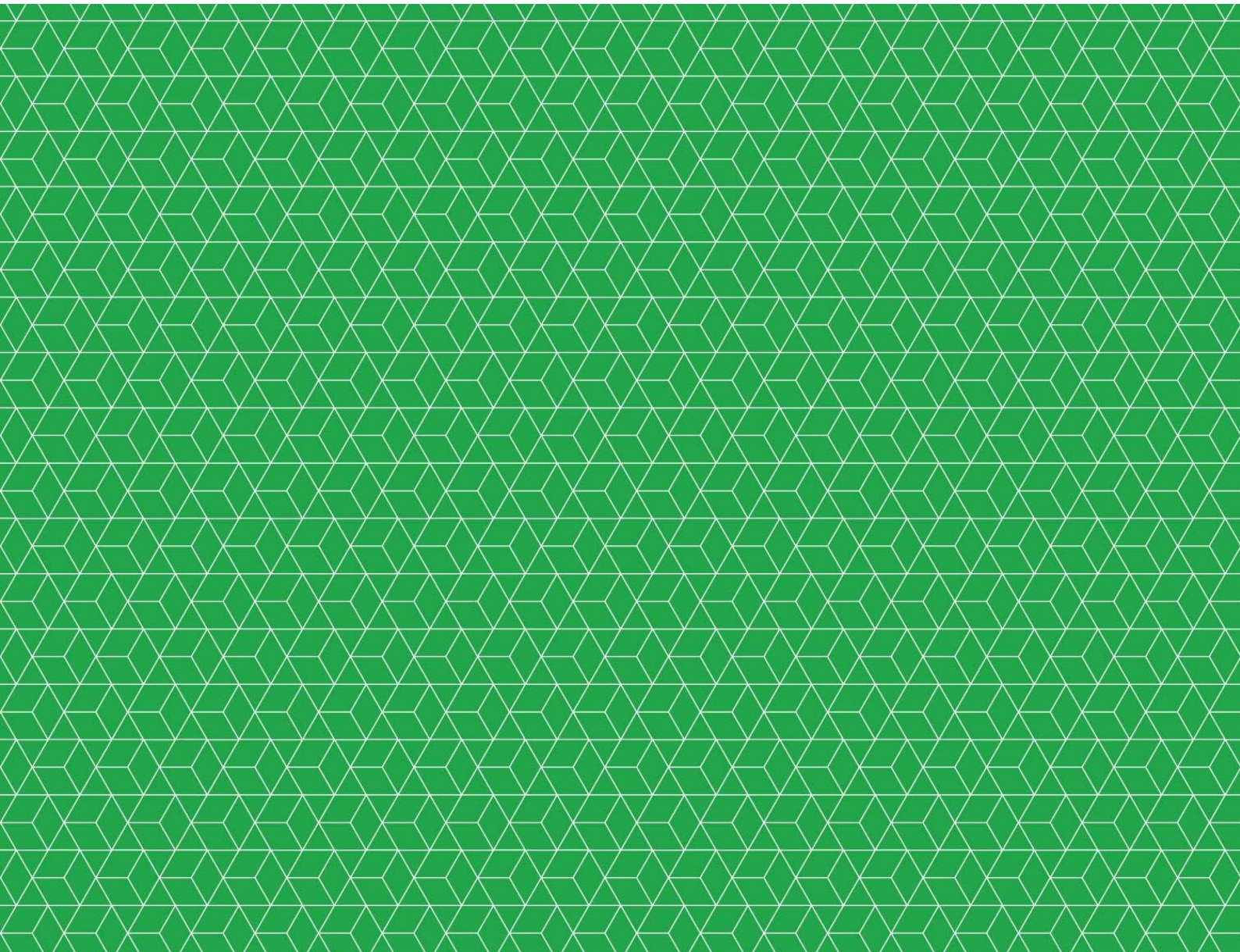
Tabelliste

Tabel 3.1: Arbejdsplaner	13
Tabel 3.2: Arbejdsplaner	14
Tabel 3.3: Hjælp med opgaver	14
Tabel 3.4: Tema i fagene	15
Tabel 3.5: Arbejds måder og adgang til tablet, PC og internet.....	16
Tabel 3.6: Motivation og arbejdsindsats	18
Tabel 3.7: Støtte fra læreren.....	19
Tabel 3.8: Feedback fra læreren	20

A green background with a white geometric pattern of interlocking hexagons and triangles, creating a 3D effect.

I denne rapport præsenteres fund fra en spørgeskemaundersøgelse, der blev gennemført blandt elever i Holbæk, Holstebro og Aalborg Kommuner. Undersøgelsen omhandler elevernes oplevelse af nødundervisningens fjernundervisning i hjemmeskole i forbindelse med nedlukning af skoler på grund af Covid-19 pandemien i foråret 2020.

A green background with a white geometric pattern of interlocking hexagons and triangles, creating a 3D effect.